

Prava Pučka Sloboda

PREDPLATNA CIENA NA GOD. K 2
- NA PO GOD. 1 - POJEDINI BROJ 2 p.
PREDPLATA SE ŠALJE UREDNIŠTVU

izlazi svakog četvrtka

IZDAVATELJ, VLASTNIK I ODGO-
VORNI UREDNIK: VLAD. KULIĆ
- UVRSTBE PO CIENIKU I IPOGODBI

God. I.

ŠIBENIK, 9. srpnja 1908. god.

Broj II.

Prinosi za širjenje „Prave P. Slobode“. J. T. iz Kruna 14.— M. C. iz V. Kruna 7. Prigodom mlade mise otca Šerafina Glavine na Klisu sakupljeno K 38.— Vriednom mladomismniku i njegovim roditeljima srdačno čestitamo.

Prije izkazano K 327, a danas K 54 ukupno K 381, kojom smo svotom predplatili u raznim mjestima pokrajine 191 težaka.

Dok ovima darovateljima svesrdno zahvaljujemo, preporučujemo i drugim prijateljima „P. P. S.“, da nas izdašno podupru.

Kotarske Gospodarske Zadruge.

Pokrajinskim zakonom 2. svibnja 1882. dozvoljeno je kod nas osnivanje kotarskih gospodarskih zadruga. Istim zakonom bi osnovano i zemaljsko poljodjelsko vieće.

Pošto su ove dvie ustanove od prevelike važnosti i koristi za težake, nastojat ćemo da ih protumačimo u „P. P. Slobodi“, u nadi, da će naše pisanje potaknuti osobito posjednike zemalja, da se maknu i rade, e da naš težak, zanemaren od svakoga, bude mogao naći što mu treba za pridignuće svoga kukavnoga stanja. Evo nas dakle.

Koji je cilj zemaljskog poljodjelskog vieća?

Zemaljsko poljodjelsko vieće jest skup ljudi imenovanih sa strane zemaljskog odbora i namjestništva, te dredsjednika kotarskih gospodarskih zadruga i drugih važnih gospodarskih udruga u pokrajini, koje imaju čisto gospodarski smjer. Ovi ljudi sastaju se redovito svake godine i viećaju vrhu onoga, što nam u gospodarstvu treba da vlada i pokrajina učini.

Koji je cilj kotarskim gospodarskim zadrugama?

Kotarske gospodarske zadruge su skup od više slobodnih posjednika jednog kotara, koji se redovito sastaju, da pretresaju sve ono, što se odnosi na poljodjelske potrebe onog kotara, koje potrebe zagovara na sjednicama pokrajinskog poljodjelskog vieća glavom predsjednik zadruga, jer po zakonu i on je član pokrajinskog poljodjelskog vieća.

Kako se iz ovoga vidi, kotarske kospodarske zadruge su moć, one su jaka sila, koja može da dobro radi za napredak puka.

Što smo do sad radili?

Premda su 22 godine prošle što nas zakon zove da se udružimo, da osnujemo u svakom kotaru bar po jednu kotarsku gospodarsku udrugu, mi se tome niesmo odazvali, mi niesmo za to marili, izim posve častnih iznimaka. Naša pokrajina ima 14 kotara, pa ipak opažamo, da kotarskih gospodarskih zadruga imamo samo u Zadru, Benkovcu, Šibeniku i Metkoviću, ali na žalost samo po imenu, jer kad je zadnji put bila sjednica pokrajinskog poljodjelskog vieća u Zadru, nijedan predsjednik ovih zadruga bio nije.

Za Šibenik činimo iznimku. Predsjednik šibenske zadruga nije mogao doći, jer je čekao njegov izbor potvrdu g. namjestnika.

Pošto pokrajinsko poljodjelsko vieće ima da rieši dosta važnih pitanja svake godine, jer ono pretresa vas proračun što se odnosi na dobrobit pokrajine, to ne možemo s manje, a da ne pozovemo posjednike u pokrajini, da listom u svakom kotaru osnuju kotarsku gospodarsku zadrugu, pak da svaki put, kad je sjednica pokrajinskog poljodjelskog vieća šalju svoga predsjednika u Zadar na viećanje.

Kakvo nam je danas pokrajinsko poljodjelsko vieće, a kakovo bi moralo biti?

Danas nam je pokrajinsko poljodjelsko vieće mrtvo i bez života. Njega većinom sastavljaju ljudi vladini, ili pako od vlade imenovani. Oni se na viećanje sastaju tako, samo da se sastanu, jer zakon to naredjuje. Kako bi to drugačije bilo, kad bi na viećanje pristupilo četrnaest predsjednika kotarskih gospodarskih zadruga, pa kad bi svaki pokupio po svom kotaru nevolje, što našeg težaka tiše, pa ih izkrenuo iz torbe na stol predsjednika vieća. Ne bi valaj sjednice trajale jedan dan i to malo uri kao danas. To bi bio cieli mali sabor, a tako treba da bude. Obazremo li se na druge pokrajine u Austriji, vidit ćemo da je svukud ovako i za to je svukud bolje i vlada se više brine za težaka, nego li se brine kod nas. Koliko težak cieni svoga predsjednika kotarske gospodarske zadruga u drugim pokrajinama dosta nam budi to, što se on obraća njemu za svoje potrebe u gospodarstvu, kao mi našem zastupniku, a tako treba da bude.

Maknimo se.

Nama jo doduše zlo, naše gospo-

darstvo do danas nije napredovalo, a i vlada je za nj malo marila, nu tom smo i mi krivi.

Vrieme je, da se preneto i mi iz mrtvila. Vrieme je, da sami počnemo misliti za svoju budućnost upozorjuć i vladu, da čini ono što je dužna. Okasnili smo dosta. Ostali smo natrag za pune 22 godine. Koliko gospodarskih nevolja smo pretrpili, a kojih smo mogli biti lišeni. Bolje ikad nego nikad. Na posao oko osnuća kotarskih gospodarskih udruga, biti će nam bolje. Još štogod drugi put.

Dan sv. braće Ćirila i Metoda u Šibeniku.

Junačka i vriedna četa šibenskih sokolaša, ove godine je na osobiti način proslavila ovaj dan na hitnom i ubavom Šubićevcu.

Zanimanje, koje je od više dana vladalo u gradjanstvu, i oduševljenje, koje je gradjanstvo pokazalo pri gombastičkim vježbama sokolaša, znak je da je naš Sokol ponos i dika Šibenika.

Na povratku u grad sokolašima je priredjeno slavlje, kakovo Šibenik nije od davna vidio. Osobito na obali bio je vrhunac slavlja i oduševljenja. Mnoštvo bezbrojnog naroda, uprav kao pliva, pratilo je sokolašku četupjevanjem i klicanjem.

U nedilju je gradjanstvo pokazalo, dostojanstveno i oduševljeno svoju jedinstenu i pravu hrvatsku misao. Za čas, kad bi zastala glazba, klicanju nije bilo kraja, vijalo se rubcima, i pozdravljalo kapama i šeširima.

Klicalo se slavljanskim apoštolima Ćirilu i Metodu, Hrvatskoj, Starčeviću, Stranki Prava, i našem listu „Pravoj Pučkoj Slobodi“, što na osobiti način ističemo, jer nas tješi, da se po njemu zastupaju pravi probitci grada Šibenika, i da je pravaška i kršćanska misao duboko usadjena u duši naših vrljih sugradjana.

Živio Šibenik! Živio junački šibenski Sokol! Napred, Sokole, uvijek napred, za Krst častni i slobodu zlatnu?

Došao Alija u Makarsku.

Makarska, 29. lipnja.

Alija! Alija! Tko je taj Alija? To je veliki prijatelj, veliki dobročinitelj, veliki otac „maloga puka“, glavom Dr. Jozo Smodlaka. On ima splitski Varoš, Lučac, Manuš, pa

što je to za jednog Aliju? ništa. Rodilo se toliko velikih ljudi, a zar nije i on rođen da bude velik? Zemlja je velika, i na njoj on može imati svoju veliku kraljevinu. Njemu je sve uzko. Bog na nebu, a Dr. Smodlaka na zemlji! Amen.

Dakle stavio se na posao. Hotio priključiti Splitu Kastela, Imotski, Proložac, Omiš i bio je tamo, ali mu zla sudbina pomutila račune. Nema druge, treba pridobiti Makarsku. Od davna se on i njegova tri četiri prijatelja pripravljali na juriš. U Makarskoj mu je tast, pa nema sumnje da će onaj grad biti njegov.

I podje sa ženom i troje djece. Pridružio mu se i mali Ivo, advokat. Djeca se uvijek bavila o sjajnom dočeku. Čako, hoće li biti ciela Makarska za te? Hoće, hoće, sinko. Hoće li doniet darova? Hoće. Hoće li pucati mužari? Hoće, mužari i topovi.

Bilo je u oči sv. Petra. U Makarskoj sajam. Na obali mnoštvo naroda. Dan sv. Petra bit će za čaču „malog puka“ dan velike slave.

Parobrod se približuje kraju, ali nitko se na obali ne miče. Bože moj, što će to reći? Ta, svi, svi moraju znati da dolazi Dr. Smodlaka. Zaludu. On izlazi iz parobroda, a narod ni mukat. Neharni puče! Zar prodavati i kupovati žito, voće, drva, robu, tebi je potrebije nego gledati velikog proroka?

On je došao, a ciela Makarska kao da joj nije stalo, svi se bave svojim poslom. Žalostno je, ali je i istinito.

Alija je mislio ostat koji dan, ali nije fajde, valja što prije u Split, barem se u Splitu čuti gospodarem. Za što je dakle došao? za ništa. Što je učinio? ništa. Tko ga je vidio? nitko. Ni jedna torba ne bi prošla ovako neopažena.

Ipak ciela je Makarska znala, da je on imao doći i da je on došao. To mu je i pokazala. Stao je njegov Mali mrka i žalostna lica pred kavanom na obali. Tu se sviet sve više kupio. Nije on znao za što. Lice mu se počelo veseliti. Mislio, na sad će ga na rukama nositi, ali u zao čas. Nastane zviždanje i zagušljivi povici: Doli Smodlaka i još što šta, ali mu nije bilo ništa drago. Alija je gledao onaj narod, ljut i bled kao krpa.

Vidio advokat gdje smo. Hoda brzim korakom sa ženom i malim Ivom u parobrod, gdje mu donesoše i objed. Objed je bio po siromašku: dobra juha sa napoletanskim lazanjam, liepih škriļjaka pršuta, varenog govedjeg i janjećeg mesa, prženih pilića, zelja, janjčića s ražnja i... i sladkiša. Poslao mu tast da ga malko razveseli.

Bio je tu i jedan težak, mršava i štura lica, odrpanih gaća i izderana kumparana. Gladnim očima gledao je ono blago božje, ali ga se nije okusio. Nije bilo kašike za njega.

Slabo je jeo Alija. Glava ga je bolila. Na povratku parobrod je ticao pet mjesta. U Supetru vijao se njegov barjak, ali Alija osta zakopan u parobrodu, nigdje ne iznese glave. Po moru je putovao, vratio se u Split, a ni mora nije vidio.

U Splitu ga dočekali prijatelji i venulim licem pitali: kako je u Makarskoj bilo? Alija je odgovorio: sjajno. Onakog dočeka ne pamti Makarska.

Medjutim čekao ga u Splitu brzozjav, koga

mu poslao načelnik Klarić: Doture, Makarska je željezo, koje se ne da ni slomiti nit svinuti. — Baš je tako! Živio čelični Pavlinovičev grad!

Demokrati i težačko pitanje.

Je li opravdana hajka demokrata proti crkovnim dobrima.

Kako smo vidili demanij je pripravan po procjeni prodati zemlje kmetu ko vlasništvo. Glede religioznih ustanova, na koje su demokratski advokati razkolačili svoje pohlepne oči da ih zgrabe, moramo upozoriti naše težake. Ono što je glavno i što bi pemokrati morali znati, jest to, da su sve religiozne ustanove, u ovim mjestima u kojima se je uvukla žiloždera, obzirom na trud, što ga težak ima oko obnove svojih vinograda, izmijenile težačku pravu za jednu napred, gdje je bila $\frac{1}{4}$ sad je $\frac{1}{5}$.

Ovo isto je učinio ordinariat i sjemenište u Splitu svim onima iz Šibenika, koji su to pitali.

Kad je biskup splitski ovo učinio i popustio težacima u Šibeniku, on će popustiti i onima u Splitu, jer je to i u njegovoj koristi. S ovog razloga svi oni težaci, koji obradivaju zemlje kurija, sjemeništa, ili kojih mu drago drugih crkovnih ustanova, neka učine molbu na dotičnu upravu. U molbi neka naveđu, kako moraju dosta truda, a i troška uložiti oko obnove vinograda, okužena žiložderom, a nek budu sigurni, da će im molba biti uvažena.

Reći će nam demokrati, što je potreba, da narod moli, neka oni učine sami. Nije tako. Ljudi, koji upravljaju ovim dobrima, upravljaju ne kao svojim, jer nije to njihovo vlastito, te stoga nisu vlastni ništa po svojoj volji izmijeniti. Kad im vi prikažete molbu, oni je šalju i prikažu onome kome moraju, jer ima netko, koji i nad njima pazi. Naravno je da se ovaj protiviti neć izmjeni, ako su razlozi od nas navedeni temeljiti i pravedni. Kud ćete temeljitijeg razloga od prekrčenja iznova ciela vinograda.

Bez buke, bez vike, bez demokratskog ludog deranja, psovanja i napadaja, sve se može urediti na obće zadovoljstvo. Vidiš težače, demokrati su za sve ovo znali, što ti mi kažemo, ali su te samo šutkali protiv popovima, fratrima i biskupima. Njima nije toliko do uredjenja težačkog pitanja, koliko da izčupaju iz tvojih prsiju iz tvoje duše Boga, da tebe učine živinom, kao što su oni, a do tvoje blagodati i tvog stanja njih je malo briga.

Je li pravo da se uredi težački odnosi kod privatnika?

Bez okolišanja moramo reći, da je. Svak vidi, da sa današnjim težačkim pravom ne može se dalje. Istina je, da će nam gospoda, koji imaju posjede reći; što je nas briga. Mi smo vlasnici zemlje, loza je propala, pa nek je sadi, ako ga je volja, a ako neće neka šika. Nu nije tako. Jednom kad su, kako smo gori vidili, popuštili u ovom pitanju crkovni čimbenici, treba da popuste i privatnici, tim više što oni neće ništa izgubiti, ako popuste težaku za jednu pravu, jer američanska loza radja više, a po tome vlasniku zemlje nikakove štete.

S ovog razloga mi svjetujemo vlasnike

zemlje, da udovolje zahtjevima težaka, jer je pravedno, a opet oni ne gube ništa

Zadovoljili se težaku, on će gorljivije prionuti narad, a tada eto dvostruke koristi i težaku i vlasniku zemlje.

Dvie pri koncu demokratskim perjanicama.

Prije nego svršimo, moramo se obazrieti, kakovi su u duši naše demokratske vodje naprama težacima.

Tko hoće da drugoga kori za nešto, treba da sam bude čist od onoga, zašto drugoga kori. Većina naših demokratskih kolovodja, nema ni pedlja zemlje, te stoga im je lako huckati težaka protiv vlasnika, jer njemu kao doturu to idje u račun. Zavadili se težak i gospodin, Smodlaka, Makalli i Werku eto dobiće, a težaku kako bude. Radi li dakle Smodlaka i družina iz ljubavi prama težaku? Ne, već ga huckaju, da njima bude bolje.

Dok oni radi rade ovako, da vidimo, kako rade oni demokrati, koji imadu zemalja, a koje težak obradjuje.

Da neidjemo daleko, sustavimo se kod kuće dotura Ijadice. On i njegova braća imadu zemljišta, koje težaci obradjuju. Nek nam kažu, kome su težaku do sada obrnuli pravu? Naprotiv, što rade? Mijo, kao najstariji prid jesen, obadje česticu po česticu svakog težaka i momku kad idje čuvati u trganju unapred dade upisnicu koliko mu masta sa svake dionice mora donieti, a uz mast i krtol najboljeg izabranog groždja. Kako postupaju Ijadićini, tako postupaju svi oni, koji se u Šibeniku u demokrate broje, tako postupa Jurašin u Splitu, tako su postupali Tartaljići na Konjskom i zato su propali, jer narodu dodijalo. Derat i gult narod, to je demokratsko envandjelje u duši, a do naroda i narodnog dobra njih je mala briga.

Naša završna.

U ovo par rieči kazali smo ti težači, ko su i što su naši demokrati i zašto oni se vrzaju oko tebe. Kazali smo ti put, kojim moraš ići da do svojih prava dodješ. Tu ga demokrati ne ulaze. Ti imaš svoje razne gospodarske zadruge i riešenje ovog pitanja povjeri ljudima koji su na upravi. Ovi će se staviti u dogovor s onim s kim ti želiš i ko pametni bez svoje koristi riešiti će stvar na tvoje zadovoljstvo, a i vlasnika zemlje. Demokrati se vrzaju oko tebe, ne da tebi, sebi nego pomognu, da te upropaste i u tamnicu gurnu, a tvoju djecu na put bace. Čuvaj se demokratskih dotura, jer su to vuci razdioci. Imaš razbora, pa sudi sam našto te svjetujemo mi, a na što oni.

Što ima i što nema u „Nauku „Pučke Slobode“.

Za demokratske advokate do lani nitko nije znao. Lani su baš počeli tužno naricati nad kukavnim stanjem „maloga puka“.

Puk se ganuo od tolikih gospodskih suza, sljepački im povjerovao i obilato nagradio dobro srce demokratskih advokata.

Ovima je godina 1907. bila plodna, bolja bome nego da su imali sto podvornica, ali rek bi, da će im god. 1908. biti plodnija, jer u ovoj gladnoj godini počeli su jače naricati, veću ljubav izkazivati i žilavije raditi.

Oni imadu i torbu za kupiti pučko siromaštvo. To je njihova „Pučka Sloboda“. Sve što u njoj pišu ima jednu jedincatu svrhu, koliko će od „malog puka“ dobiti i kako će sebe obogatiti. Eno vam broj 26. toga listića, u kom je tiskan „Nauk Pučke Slobode“. Kad ga čitate čini vam se na prvi mah, da je taj nauk liep i pravedan, ali ako se udubite, otkrit ćete u njemu zmiju ljuticu, koju demokratski advokati turaju u njedra „malome puku“, da mu izpije slobodu i izprazni kesu.

Evo nas, puče, da ti kažemo taj nauk i što demokratski advokati kriju u njemu.

Prvi nauk — Bogu božje, caru carevo, a narodu što je njegovo.

Kad čitate ovaj prvi nauk, čini vam se da demokratski advokati sve daju drugome a da za sebe i ne misle. Nije to tako, puče. Poviri malko u njihove kancelarije. Koliko je tu žurba, a za što? Za što oni toliko miluju „mali puk“? Oh! da nije para, k belaju bi oni poslali i kancelariju i „mali puk“. Dakle dajte Bogu božje, caru carevo, ali demokratskim advokatima donieti pare od „malog puka“.

Drugi nauk — Ljudi su rodjeni za slobodu, a ne za robovanje.

To će reći, za slobodu demokratskih advokata, slobodu ocrnjivanja, slobodu varanja, slobodu da moraš njih slušati u svemu. Neće oni zlatne kršćanske slobode. Sloboda, koju oni daju gora je sto puta od robovanja izraelskog u Misiru. Nek tu slobodu drže za se.

Treći nauk — Svi su ljudi pred zakonom jednaki.

Ima ih, koji niesu, a to su baš advokati. Čuj, puče, ako te uvriedi demokratski advokat, neće te drugi na sudu braniti, jer vranā vrani očiju ne kopa. Bio si uvriedjen pa ćeš po svoj prilici biti i osudjen. Baš demokratski advokati moraju upozoriti puk, da je jedan zakon za njih, a drugi za puk. Dakle nije zakon jednak za sviju.

Česvrti nauk — Zakonu se klanjamo, a ako ne valja radimo da ga promienimo.

Najprije valja promisliti zakon o plaćama demokratskih advokata. Jedan demokratski advokat dobio je K 120 za dva puta što je bio na sudu, drugi sto hiljada kruna za jednu samu godinu. Je li to po zakonu? Ako je, složimo se da taj zakon što prije promienimo, drukčije će demokratski advokati umesti narod.

Peti nauk — Ne poznajemo nad sobom go spodara, nego vladara i upravitelje.

Oh! Oh! A Gospodina Boga? Kako to ne će da poznaju Boga demokratski advokati...?

Šesti nauk — Upravitelje hoćemo da sami stavljamo: ne trpimo nametnika.

Koga hoće za upravitelja demokratski advokati? Sebe ili svoje ljude. To se razumi. Ako se nadje čovjek pošten, radišan, dobar i pravedan, njega ne će, jer ne puše u njihov rog. Čovjek pošten za njih je nametnik. To je nauk djavolski.

Sedmi nauk — Sjede častimo po poštenju, radu i znanju, ne po bogatstvu i gospodstvu.

Koje ljude da častimo? Samo demokratske advokate, jer samo su oni poštteni,

samo oni učeni, a svi ostali su nepoštteni. Tako je i farizej govorio u crkvi.

Osmi nauk — Nabožka vjera, nabožka politika.

Baš su demokratski advokati izbrkali vjeru sa politikom, nitko drugi nego samo oni. Niesu li njihovi pristaše smetali procesije, bučili u crkvama, a zašto? Jer su htjeli da njihova nepošteta politika vlada i sa crkvom. Tako su pomutili vjeru sa politikom; a to je bilo isto kao zabosti nož u čovječije srce. Dakle zlo, koje drugima prišivaju, oni ga čine. Gori farizeja od demokratskih advokata nema pod kapom nebeskom!

Deveti nauk — Ne krećemo u ničiju vjeru i nedamo da nitko u našu dira.

Molimo demokratske advokate da nam napokon kažu, koja je to vjera njihova, i njihove „Pučke Slobode“. Je li katolička? je li hrišćanska? je li jevrejska? je li turska? je li poganska? Oni uvijek govore o vjeri, a nitko ne zna u što vjeruju.

Deseti nauk — Ne rušimo vjeru nego vjersku trgovinu.

Kod nas nitko i nikada nije rušio vjeru, koliko demokratski advokati. Sada i oni to vide, pa opominju pristaše da ne ruše vjeru. Možda se kaju od velikog zla, koga su učinili. Ah! eto! Bože okreni ih na pravi put, jer su dosele samo rušili vjeru i trgovali s vjerom.

Jedanaesti nauk — Pop u crkvi zapovjeda, van crkve nema mu zapovjedi.

Jadna šaruljo! Niesu li demokratski advokati do sada uvijek napadali popa i u crkvi i vanka crkve?

Dvanaesti nauk — Za fratre je manastir, a ne pašovanje.

Za fratre je manastir, ako se protive nepoštenu politici Dra Smodlake, ali mogu izaći iz manastira, ako će njega pobožno služiti i raditi za njegovu demokratsku nepoštenu politiku. Za pašovanje, hvala Bogu, kod nas se nije znalo, dok niesu demokratski advokati počeli strašno guliti narod, i na krvavim žuljima „maloga puka“ graditi kule i palače. Oni dakle pašuju, pa drugim prišivaju svoj zulum. Ala puste mudrosti u demokratskih advokata! Tko ih ne pozna, skupo bi ih proda. (Sliedi).

Naši dopisi.

Zagreb, 2/7 1908.

(Prava P. Sloboda i buduća skupština demokrata). Milo nam je da je vaša „Prava Pučka Sloboda“ na put stala onoj razvratno — naprednjačkoj Splitskoj Slobodi. Uztražite li na tom tegu, sva je prilika da neće vele proći vremena i vi ćete ju vratiti onamo odakle je i došla t. j. puk će se naći vas uz vas a gospodin Smodlaka će ostati ko brabonjak na cjedilu.

Kao što su tamo samo za čas naš dobri hrvatski puk zavarali, tako su amo nasadili iste naprednjačke kolovodje, koji misle da je čitava Dalmacija u njihovu taboru. Oš, grivo!

S toga trube kroz svoje protivjerske novine kako će prigodom njihove glavne skupštine u Splitu koncem mjeseca kolovoza o. g., silno slavlje slaviti. Ali mi, koji poznajemo dušu i srca Hrvata u Dalmaciji, nedvojimo, da im neće prisjesti.

Eto već sada mole, kune i zaklinju svoje pristaše da što je moguće u većem broju

iz Banovine ih dodje u Split, da od Smodlake i maloga Ive nauče kako treba raditi, lagati, varati, puk fanatizirati i u puku naprednjačke misli širiti.

Dakle Smolaka odnio u zln barjak!

P.

Posebni poučni dio „Prave Pučke Slobode“.

O bolestni domaće životinje.

Bedreničnu kap.

Svi pomenuti znakovi osim otečenica dolaze takodjer kod bedrenične kapi: samo što je kod kapi slezena velika i s kroz i s kroz crna, i što je ova bolest još žešća i naglja.

Jer je bedrenična kap jedna od običnijih, pa i stoga, što je veoma žestoka i nagla, narod ju zove djavolskim skokom.

Bedrenica kod ovaca — Krvna pošast.

To je obična vrst ovdje bedrenice. Pojavlja se većinom mjestno, te znade i mnogim predieljim često po ciela stada poharati.

Životinja, za koju bi čovjek rekao, da je posve zdrava, svali se iznenada na tlo i pogine gdje kada već za nekoliko časova, gdjekad opet bori se i trza po nekoliko sati, oči joj se izbulje, disanje je hropotljivo, a iz gubice i nozdrva pjeni se krvava pjena.

Oganj.

Znakovi. Ovca počme napadati (colatati). Kod pobližeg ogledanja; opazit će se na nutarnoj strani stegna crvenu oteklinu, koja se po celom potrbušju i poprsju razprostranjuje. Oteklina je mekušasta, a iz nje izlazi poput znoja smrdljiva tekućina. I ova belest je nagla i žestoka, kao što i krvna pošast.

Liečenje navedenih vrsti bedrenice u Obće.

Odmah spočetka može se kod bedrenice, krvi obilno pustiti; životinju mrzлом vodom poljevati, zatim ju dobro trti. Kao nutranji liek može se dati! izvadak od 16 grama titrice, kojemu se doda 4 grama kanfara i 157—175 grama Glauberove ili gorke soli. U vodu za napajanje daje se (na 1.5 litre vode 50—60 kapi) sumporne ili solne kiseline. Nadalje može se upotrebiti izvarak od 16 grama borovice, (smričaka,) sa kamforom i terpentinskim uljem po 4 grama; ova smjēsa može se ili sama dati, ili joj se još doda 32 grama solitre; zatim salicilne kiseline.

Za ovce uzima se gore pomenuti obroci, a za goveda uzme se tri puta toliko.

Još se preporuča sumporno kiseli natron (natrium sulfuricum) i sumporno kiseli kalij (kali sulfuricum) u izvarku od bielog slieza ili sliezovače, i mrzli uštrcaji.

Nu osobito se preporuča u novije doba karbolna kiselina (Acid. Carbon.) i to 1.5 grama kod veće, a 0.7—0.8 karbolne kiseline sa 210 grama izvarka od korjena bielog slieza kod manje životinje.

Kod krmadi.

Premda bedrenica nedolazi onako često kod krmadi, kao što kod preživaoca, ipak je opasna, te znade poharati čitava krda.

Znakovi. Obćeniti znakovi bedrenice kod krmadi jesu: Oboljelo krmče postane tromo, tetura se iduć; sluznice nosne i gubica mu porumeni, uši i noge ohladne, i za kratko vrieme pogine u grčevini i trzavici.

Kod parenja opazit ćemo, da je slezena veoma otečena; na njoj imade crnih oteklina,

Krv izpod kože je tamna (katranova); mišice su krhke i mrke boje.

Kod krmadi dolaze sliedeće vrsti bedrenice :

Bedrenična kap.

Bedrenična kap pojavlja se kod krmadi redje, veoma je žestoka i nagla bolest. Krmče biva veoma tužno, slabo, vidljive sluznice mu znatno pocrvene. Često nastane i bljuvanje krvave tekućine. Riedko kad živinče prepati ovu bolest.

Umavica.

Ova vrst bedrenice veoma se riedko pojavlja. Na sluznici gubice, neba i jezika pokazu se mjehurići, koji su spočitka jasno crveni, kašnje ljubičaste i crne boje.

Bolest je ova žestoka, nagla i ubitačna.

Grlavica (vratna zadavica).

Sluznica grkljama, i jabučice veoma se zapali; jezik nabrekne; vrat oteče, otekline je vruća, tvrda i bolna. Svinčje je tromo, teško diše, nemože gucati, bljuje; gubica mu je vruća; rilo suho. Što dalje traje, sve teže diše, dok bolest gdje kad već za jedan dan ga zaduši.

Prigovori i odgovori.

I oni se hotili proslaviti. Naši demokrati su utuvili u glavu da je Šibenik njihov, samo njihov, i da u njemu ima ugleda samo D.r Ilijadica. Za to u nedilju, Kad su Sokolaši priredili svečanost na Šubićevcu, oni, iste večeri, prirediše pjevanje na moru. Premda uvijek govore da je sav Šibenik njihov, ipak su preporučili pristašama da budu svakako na okupu, na obali. Kad prodje Sokol sva će obala šutiti, samo će njih pozdraviti urnebesnim klicanjem. To će bit poraz Sokola, a pobjeda demokratska. Tako su u svojoj maloj glavi mislili, i tomu se nadali. Pjevali su i prije dolazka Sokolaša, ali se odmah vidjelo da će večer slabo proći. Čuo se po koji živio, po koji pljesak od pristaša lukavo razsijanih amo tamo. Oduševljenju nije bilo ni traga. Pravi sprovd! Eto naših Sokolaša, začu se glas, koji ko munja projuri po svoj obali. Sva ona pliva naroda, koja je bila na obali stisnu se oko sokola, i odprati ga baš urnebesnim klicanjem. Tako je svak mogao vidjeti kako šibensko gradjanstvo misli,

„Svi naši u brodice“. Kad je Sokol pošao, pristaše naših demokrata prikupili se kod krčme „Ajmo u Jove“. Toliko oni, koliko njihovi pjevači na vinjevačkom brodu bili su zbunjeni, te gledali duga nosa i tužna lica kako gradjanstvo oduševljeno prati Sokolaše. Na jedan put D.r Vice zakrili usta rukama, pa u vas glas vikne onima pred Jovom: Svi naši u brodice. Pet brodica, od kojih dvie skoro prazne, odploviše k „Sior Domenicu“. Tako se moglo viditi koliko ih ima što je njihovo. Tu su nesmetano vikali, ali nekako nsiljeno, kao da im nešto zaprnuje u grlu. Ono nešto gradjanstva, koje se još šetalo, ostavi obalu, jer ne mogli slušati onu viku. Kažu da je dur Vice rekao svojoj desnoj ruci: Jesi li vidio? Sve je naše, danas smo se prodičili. Ali sliedećeg dana nije kazao je li slatko spavao.

Toljagari na poslu. Dok su naši dični Sokolaši prolazili, gradjanstvo ih pozdravljalo, netko je sa taljanskog broda zažviždnuo.

S obale je gradjanstvo pogledalo onamo, a neki su požalili da se ne može po moru hodati.

„Strajkaš“. Ovako se zove list, koji u Splitu izlazi za bezposlice. U zadnjem broju javlja da su socijalisti u Šibeniku imali sastanak za udruženje radnika. U dopisu se ne spominje poznatog mutikašu, koji je sazvaio i presjedao sastanku, jer se boji i srami izaći svojim imenom pred Šibenčane. Naše čestito radništvo već je udruženo, ono stoji kao jaka vojska proti svim smutljivcima. Umni naši radnici znadu da udruženje kod socijalista nije drugo, nego da radnici dobro hrane socijalističke vodje. Tu skoro suo donieli slučaj, kako su socijalističke vodje od doprinosa radničkih potrošili K 1030.39 za svoje potrebe, a za 729 radnika ostalo je samo K 75.67. To je dokaz da socijalizam ubija u radniku životni probitak. Socijalistima će biti jalov posao u Šibeniku, jer šibenski radnici nisu ćuci da ih se može za nos voditi.

Smodlaki se u Kaštelim crna piše.

Od dobre i poštene osobe doznajemo, da je na dlaku sve istinito što je bilo pisano u „Pravoj Puč. Slobodi“ o dolazku D.ra Smodlake u Kambelovac. Može se za sigurno držati da je tu Smodlakinu varanju odzvonilo. U Kambelovcu se prije nije usudijao nitko javno govoriti proti Smodlaku, jer je bio zaludio sve seljane sa svojim varavim jezikom. Sad je on glavom došao, pošao je po sred sela, kraj puka koji ga prije obožavao, ipak nije mu nitko htjeo ni kape skinuti ni pozdraviti ga. Promislite da je bila nedilja, a vas puk u selu! Nadamo se da će progledati i ostala mjesta po primjeru pametnih Kambelovčana, i učiniti kraj nedičnom varanju D.r Smodlake i njegovih drugova splitskih trumbaša.

Svega po malo.

Odobrenje. Namjestništvenom odlukom od 3. lipnja t. g. Br. 27799/VIII bi odobren pravilnik društva „Krvatskog Sokola u Kaštelima“ sa sielom u Novome kraj Splita, te su na konstituirajućoj skupštini obdržavanoj 4. tek. aklamacijom izabrani u upravni odbor: starosta brat Damjan Katalinić, zamjenik staroste Gajo Radonić, tajnik Čiril Zaneta, blagajnik Vinko pl. Cippico, vodja Milan Danilo uz još 4 odbornika.

Društvo je već primljeno kao član Hrv. Sokol. Saveza u Zagrebu.

Hrvatska. Ban odlikovan. Imenovan je tajnim savjetnikom. On isti kaže da to ne ide nego bana. I moralo bi tako biti, a bojimo se da nije. Mnogi misle da je dano to odlikovanje, a da će kroz kratki vrieme sliediti pakrački dekret, da će t. j. biti odpremljen u Martijanec neka uzgaja i vodi blago, ne imajući sposobnosti nuždne da narod uzgoji i upravlja. I vrieme bi bilo da se protuzakonito vladanje ukine, i odpreme sebičnjaci sa stare hrvatske kraljevine. Narod naš, naši poslanici, ne zahtievaju nego samo da se pravda vrši, a nepravde ukinu. Ti se zahtievi osnivaju i na zakonu, na historičnom hrvat. pravu našem. A da toga i ne bi bilo, naši se zahtievi osnivaju na prirodnom pravu. Narod hoće da bude neodvisan od svakoga, pak i od Madjara, neće da bude podložan ikomu, hoće da bude

slobodan u zemlji svojoj. Prirodno je pravo od Boga, a historično je pravo od vjekova od sviesti narodne, a taj je zakon podpisan i zakletvom potvrđen od naših starih kraljeva, pa i od danas vladajućiga Franje Josipa. Van dakle Raucha, sličnog nek nam ne šalju, mi hoćemo Hrvatsku slobodnu.

Crnagora. Oni zli ljudi, koji su bili namumili dinamitom i bombama poubijati razne odlične rodoljube u Crnoj gori pa i istu kneževu porodicu, bili su nekoji osudjeni na vješala, a drugi na nekoliko godina teške tamnice. I pravo je! Stroga odsuda je i potrebna da bude na usviest drugomu. Dobri Bog neka pomože braću našu, da kao pravi sinovi junačke Crnegore, budu ljubiti dom svoj i vriednoga kneza svoga. Nek jih nadahne onim duhom, onim junactvom, kojim su se stariji Crnogorci borili i predobivali boreći se za krst častni i slabodu zlatnu. Ali tad nije bilo demokrata!

Brzojav.

Iz Praga primamo brzojavno: Stigao je amo kremenjački Pendul dočekan od svih pražkih šetalica i od odaslanstva američkih socijalista, koji proglašise kandidatom za predsjednika ubojicu Martina Brestona. Dočekaše ga i veliki česki Wolfrodoljubi Masaržyk i Drtina, kojima je on na mostu sv. Ivana Nepomuka držao veliki zahvalni govor, u kremenjačko-napredno-pučko-realističko-demokratskom duhu. Pendul ganut do suza i uzhićen s neobičnog dočeka očuti vrtoglavicu i bio bi pao u rieku Vltavu, da ga nije prihvatio novoizabrani zastupnik česki nacionalni socijalista Choc.

Hrvatska Tiskara (Dr. Krstelj i drug) — Šibenik

CIENIK
Šime Šupuka
(Petrićeva kuća kod pazara - Šibenik)

Engleška Modra Galica na khg.	po K. -50
Sumpor fini na khg.	„ -14
„ „ u vrećam od 50 Kg.	„ 6.50
┌──────────┐	
Ječam ustrojani	Kvarta (40 lit.) „ 5.20
Kukuruz okrugli	„ „ „ 5.20
„ sitni žuti	„ „ „ 5.20
Žitovo brašno za 100 khg.	23.-
Kukuruzovo brašno za 100 khg.	20.-
Mekinje fine talijanske u vrećam za 50 khg. „	7.50
„ krupne u vrećam	„ 7.-
Zob madjarska ustrojena za . . . 100 „	20.-
„ bosanska „	„ 19.-

Plativo u gotovom novcu;
postavno na željezničku stanicu ili parobrod Šibenik.

CIENE BEZ OBVEZE